

Univerza
v Ljubljani *Biotehniška*
fakulteta
Oddelek za agronomijo

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Oddelek za agronomijo

Vizije razvoja kmetijstva

Samooskrbno lokalno je idealno!

Vizija 1: EKološko - lokalna oskrba z zelenjavo

Vizija 2: Strukturno preoblikovanje kmetijstva

Vizija 3: Prostorska vizija razvoja Slovenije z uporabo naprednejših tehnologij pridelave na varovanih kmetijskih zemljiščih

Ljubljana, 2016

EKOloško - lokalna oskrba z zelenjavo

EKOla

Špela MESTINŠEK MUBI, Aljaž NOVAK, Maruša VERTAČNIK, Klara ZAGRAJŠEK, Karmen ZORKO

Cilj vizije

Prehransko varnost hrane zagotovimo z ekološko pridelavo zelenjave.

Željeni rezultati

- ▶ Samooskrba z zelenjavo 70-80 %
- ▶ Intenzivna ekološka pridelava 20 %
- ▶ Ekološko urbano pridelovanje zelenjave 70 %

Samooskrba z zelenjavo 70-80 %

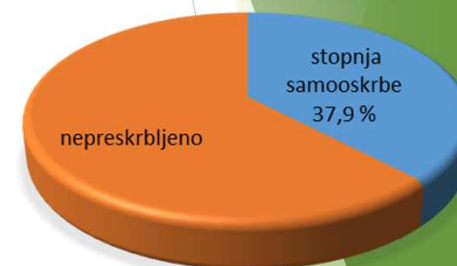
UKREPI

- ▶ Omejitev pridelave živalske krme v ravninskem svetu in preusmeritev paše za prirejo mleka in mesa v hribovit gričevnat svet in na območja zaraščanja.
- ▶ Zmanjšanje subvencij za gojenje rastlin z namenom pridobivanja biogoriv.
- ▶ Subvencije za pašo na hribovitem svetu (podpiranje ekološke živinoreje).

KAZALNIKI

- ▶ Stopnja samooskrbe (SURS).
- ▶ Razmerje živinoreje v ravninskem in gričevnatem svetu.
- ▶ Obseg površin za pridelavo biogoriva.

**STOPNJA SAMOOSKRBE
Z ZELENJAVO 2014 (%)**

**STOPNJA SAMOOSKRBE
Z MESOM 2014 (%)**

Intenzivna ekološka pridelava zelenjave 20 %

Stanje v Sloveniji: 3,6 % ekološke pridelave.

UKREPI

- ▶ Spodbujanje ekološke pridelave kmetovanja in ekološko pridelane hrane.
- ▶ Večje stimulacije za pridelovalce ekološke zelenjave (subvencije pri gradnji rastlinjakov).
- ▶ Poenotenje ekoloških standardov v Evropski uniji.

KAZALNIKI

- ▶ Obseg ekološke pridelave.
- ▶ Površine za pridelovanje ekološke zelenjave.
- ▶ Sprejeti poenoteni standardi.

Ekološko urbano pridelovanje zelenjave 70 %

Samooskrba z zelenjavo v lastnem gospodinjstvu: 46 %.

UKREPA

- Povečanje obsega zemljišč, ki so primerna za vrtničke.
- Nižji kriterij za pridobitev vrtnička.

KAZALNIKI

- Obseg površin z vrtnički.
- Število ljudi, ki so zemljišče ("vrtniček") dobili.
- Oskrba gospodinjstev z doma pridelano zelenjavo (SURS).

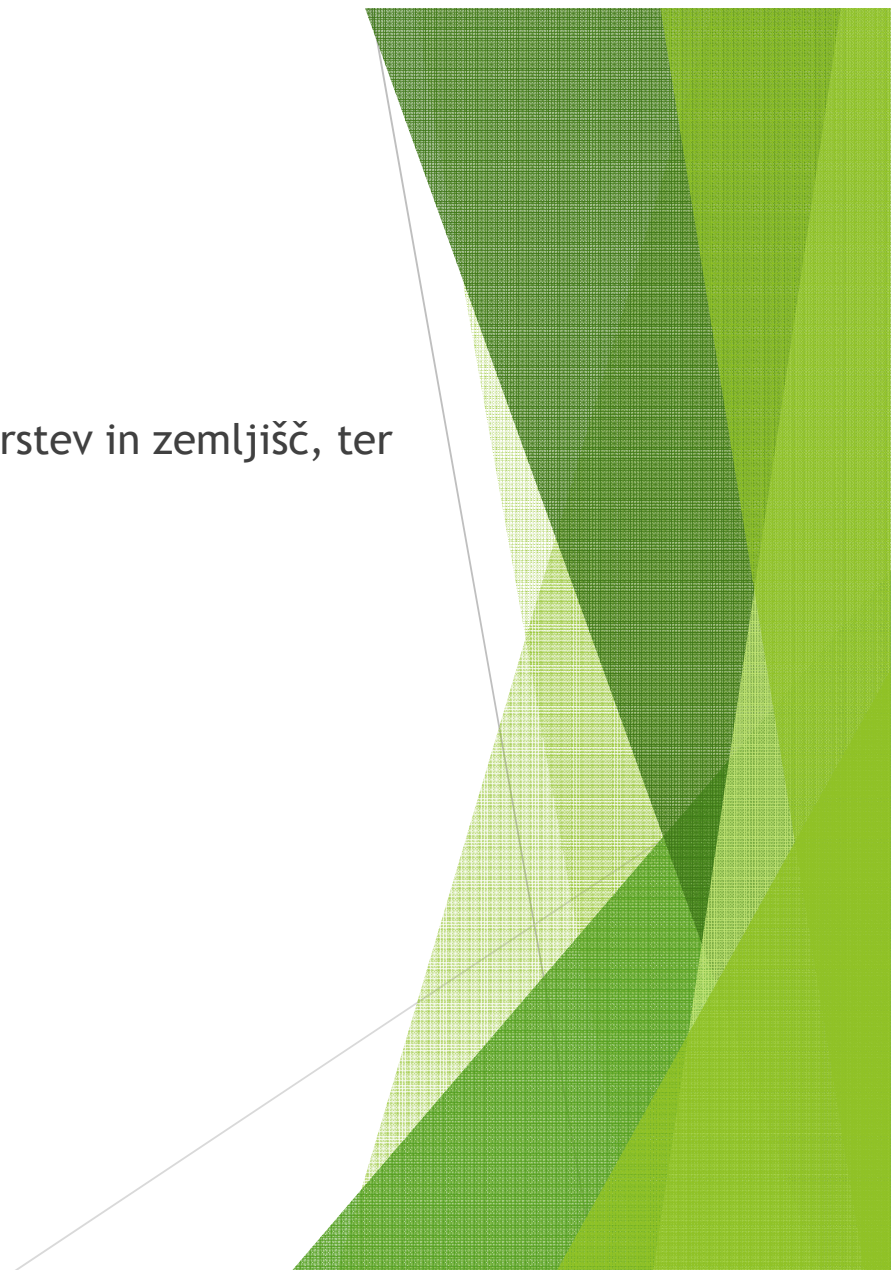
Strukturno preoblikovanje kmetijstva

Pavel FAJDIGA, Tina KUHAR, Andraž HABJANIČ, Anja BEVC, Marjeta ZAGOŽEN

Cilj vizije

- Obstoje slovenskih kmetij z združevanjem kmetijskih gospodarstev in zemljišč, ter spodbujanje mlajšega prebivalstva k prevzemu kmetij.

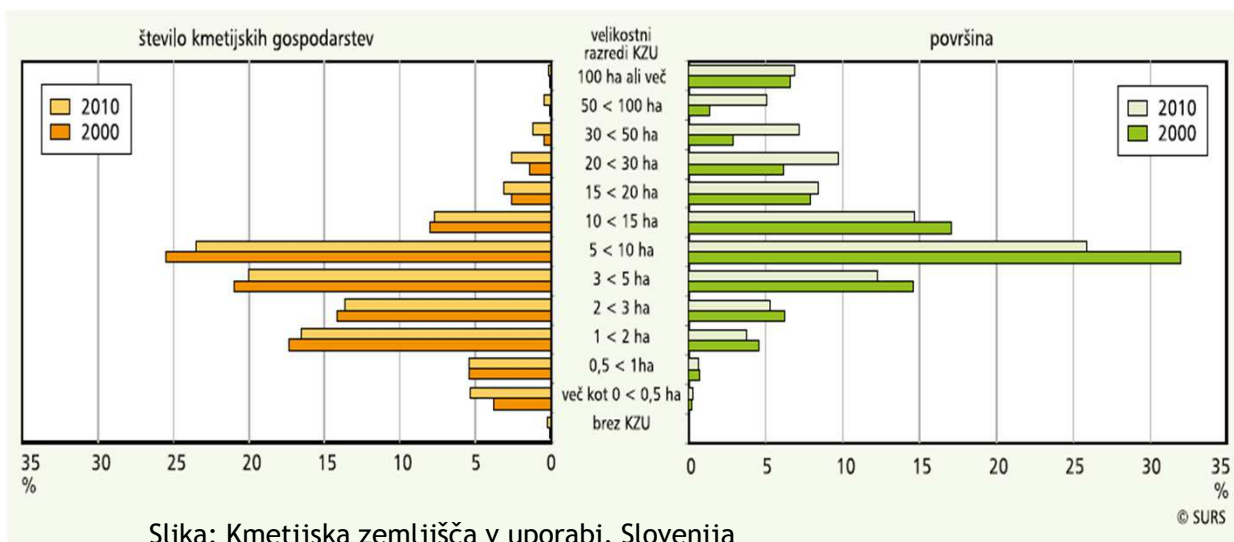
Željeni rezultati

1. Povečati povprečno velikost slovenske kmetije (20 ha).
2. 12 regijskih kmetijskih zadrug.
3. Manjša razdrobljenost kmetijskih zemljišč (komasacije).
4. Večji delež mladih gospodarjev.

1. Povprečna velikost slovenske kmetije 20 ha

- Stanje: trenutna povprečna velikost kmetijskega gospodarstva v Sloveniji je 6,6 ha.

	Število gospodarstev		
	2000	2005	2010
0-<2 ha	23.042	17.975	20.593
2-<5 ha	30.386	27.863	25.135
5-<10 ha	22.058	19.775	17.530
10-<20 ha	9.165	8.819	8.100
20-<30 ha	1.264	1.709	1.916
30-<50 ha	377	723	920
>=50 ha	175	311	452
Skupaj	86.467	77.175	74.646

Vir: SURS (Kmetijska gospodarstva), preračuni KIS

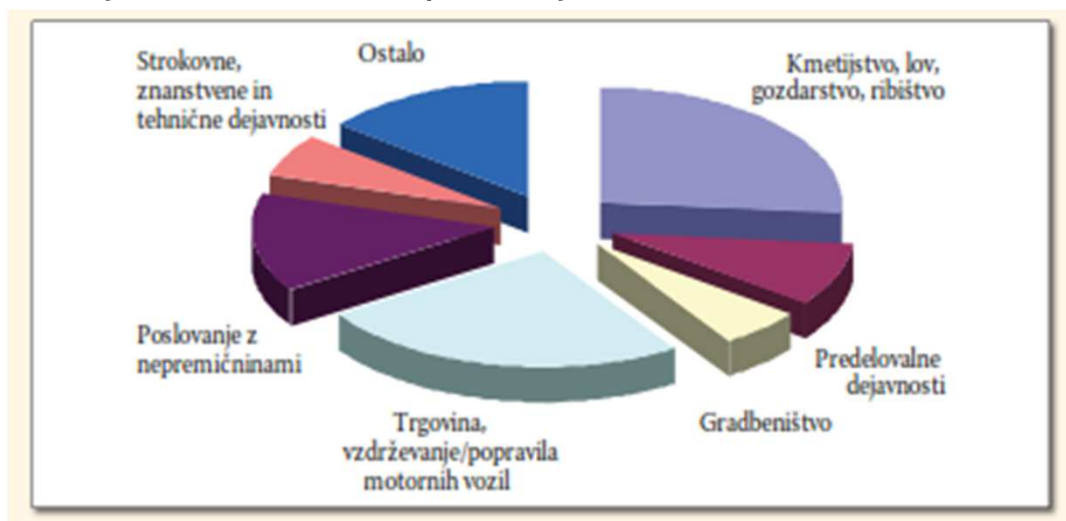
Preglednica: kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih

- Ukrepi: s pomočjo neposrednih plačil bi gospodarjem manjših kmetij omogočili nakup dodatnih zemljišč.
- Kazalnik uspešnosti: povprečna velikost kmetij v Sloveniji.

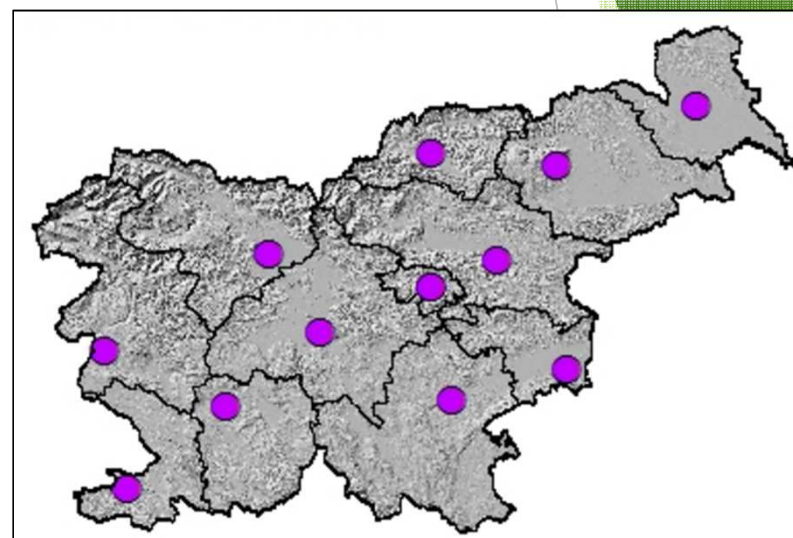

2. 12 regijskih kmetijskih zadrug

- Stanje: v Sloveniji skupaj trenutno registriranih 385 zadrug, od tega je kmetijskih zadrug 87- njihovo število se povečuje.

Slika: Registrirane zadruge v Republiki Sloveniji po glavni dejavnosti

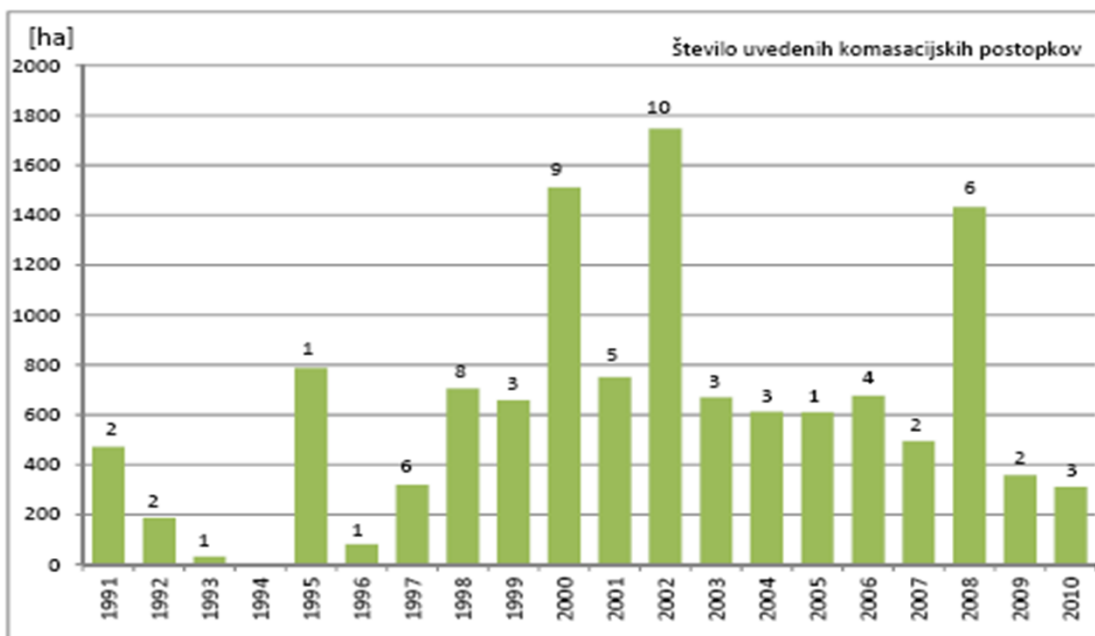

Slika: Centri zadružnih regij

- Ukrepi: z dodatnim izobraževanjem in finančno spodbudo bi združili manjše zadruge v 12 regijskih.
- Kazalnik uspešnosti: razvoj in gospodarska uspešnost regijskih zadrug + število regijskih zadrug.

3. Manjša razdrobljenost kmetijskih zemljišč

- Stanje: problem razdrobljenosti, velik interes kmetov in majhna podpora države.

Slika: Pregled nad uvedenimi upravnimi komasacijami po letih za obdobje 1991-2010: površine in število postopkov

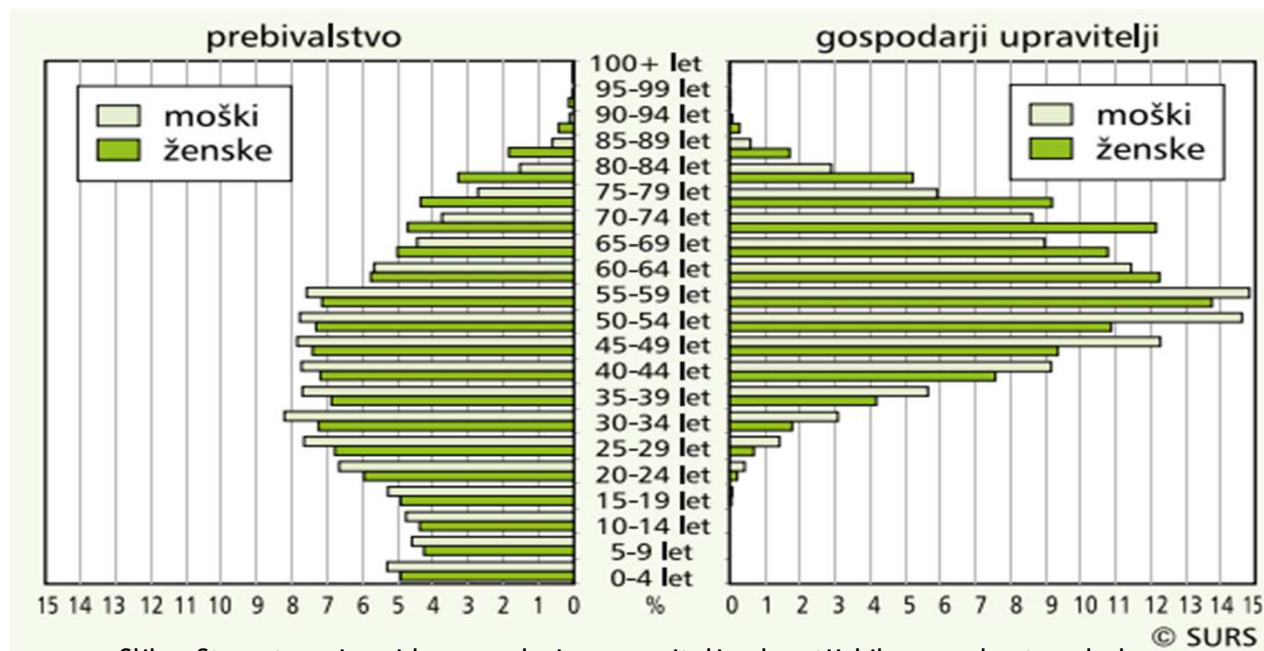

Slika: Razdrobljenost obdelovalnih površin v Krški kotlini

- Ukrepi: izboljšava dostopnosti do zemljišč z izgradnjo ustrezne infrastrukture, namakalnih sistemov, lažje evidentiranje. Osveščati ljudi (delavnice), da bi se bolj odločali za komasacije.
- Kazalnik uspešnosti: število začelih in končanih komasacijskih postopkov v tekočem letu.

4. Večji delež mladih gospodarjev

- Stanje: v Sloveniji se s kmetijstvom v večini ukvarja starejše prebivalstvo (40 do 80 let).

Slika: Starostna piramida gospodarjev upraviteljev kmetijskih gospodarstev glede na vse prebivalstvo v Sloveniji leta 2010

- Ukrepi: subvencije za mlade kmete (do 30 let), od vsakega prodanega izdelka gre del vrednosti za posodobitev kmetij (mehanizacija, obnova infrastrukture).
- Kazalnik uspešnosti: letna analiza števila mladih kmetov.

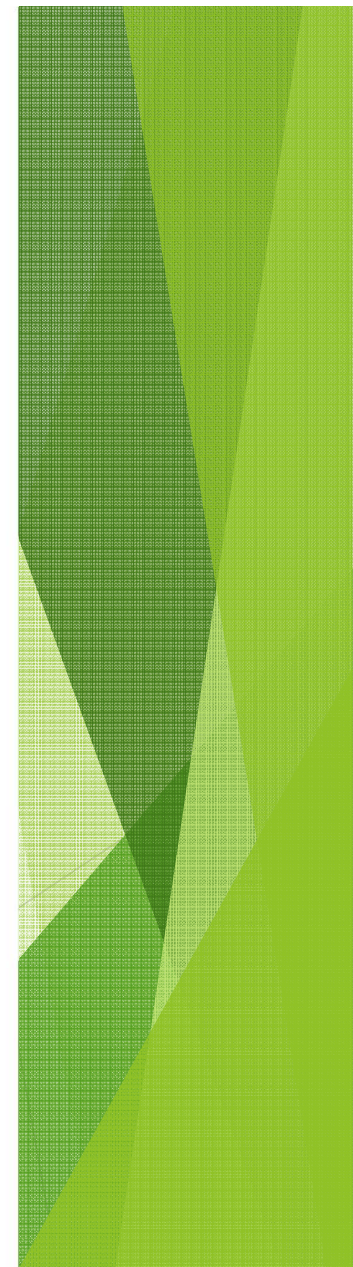
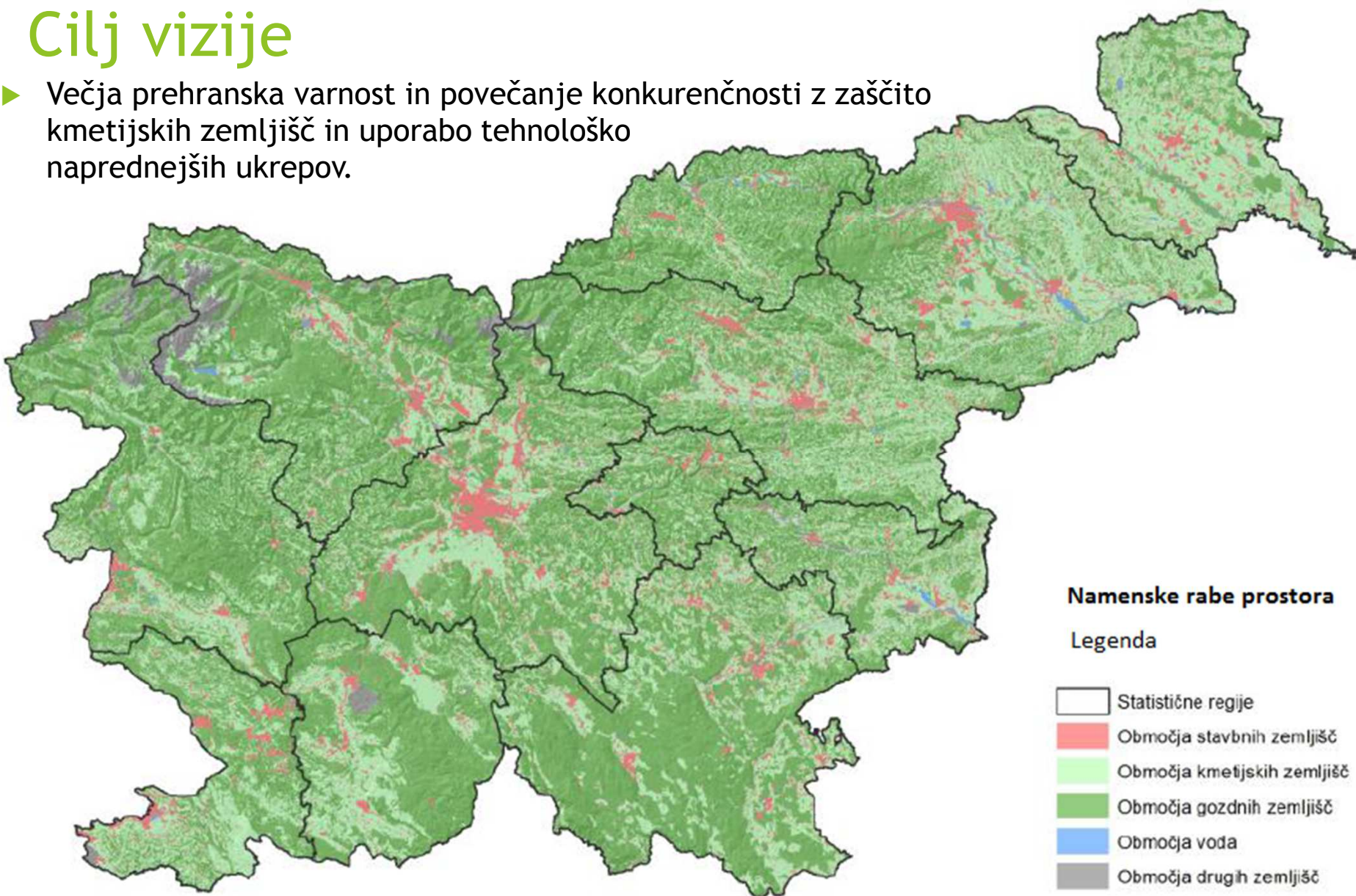
Izraba naravnih virov in uporaba naprednih tehnologij pridelave

Agro~ProTech

Sara BELE, Jernej LONČAR, Andreja INTIHAR, Špela PUCIHAR, Alenka VIDIC

Cilj vizije

- ▶ Večja prehranska varnost in povečanje konkurenčnosti z zaščito kmetijskih zemljišč in uporabo tehnološko naprednejših ukrepov.

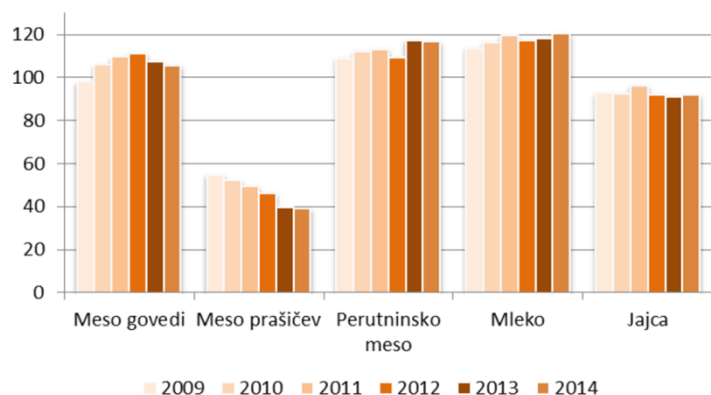
Željeni rezultati

- ▶ 1) 100 % samooskrba.
- ▶ 2) Trajno varovanje najkakovostnejših kmetijskih zemljišč v obsegu, ki ga bo podala strokovna študija.
- ▶ 3) Raba degradiranih območij v obsegu, ki ga bo podala strokovna študija.
- ▶ 4) Povečati konkurenčnost pridelave slovenskih kmetov z uvedbo konkurenčnejših tehnologij:
  - raba geotermalne energije za ogrevanje rastlinjakov,
  - učinkovita raba alternativnih virov energije za ogrevanje rastlinjakov,
  - pridelava in predelava gensko spremenjenih (GS) rastlin,
  - izkoriščanje vodnih virov za vzpostavitev funkcionalnih namakalnih sistemov,
  - uvedba preciznega kmetijstva.
- 5) Uvedba obveznega predmeta kmetijstvo v osnovne šole in izobraževanje “starejših generacij”.

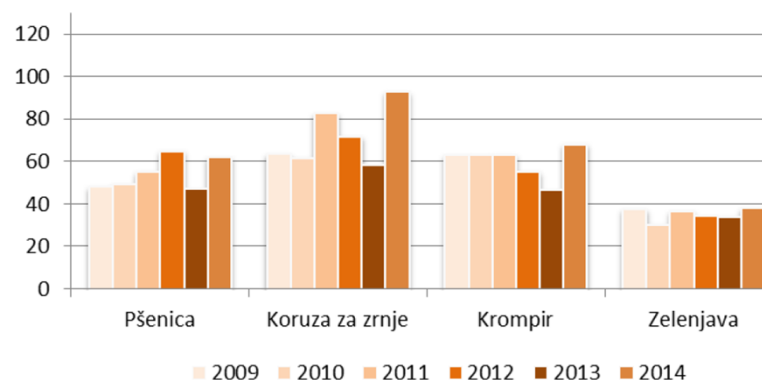

1) 100 % samooskrba

- Stanje: Več kot 100 % samooskrba v SLO: mleko (121 %), perutninsko meso (117 %), govedo (106 %).

Slika: Stopnja samooskrbe z osnovnimi živalskimi proizvodi (%); 2009 - 2014

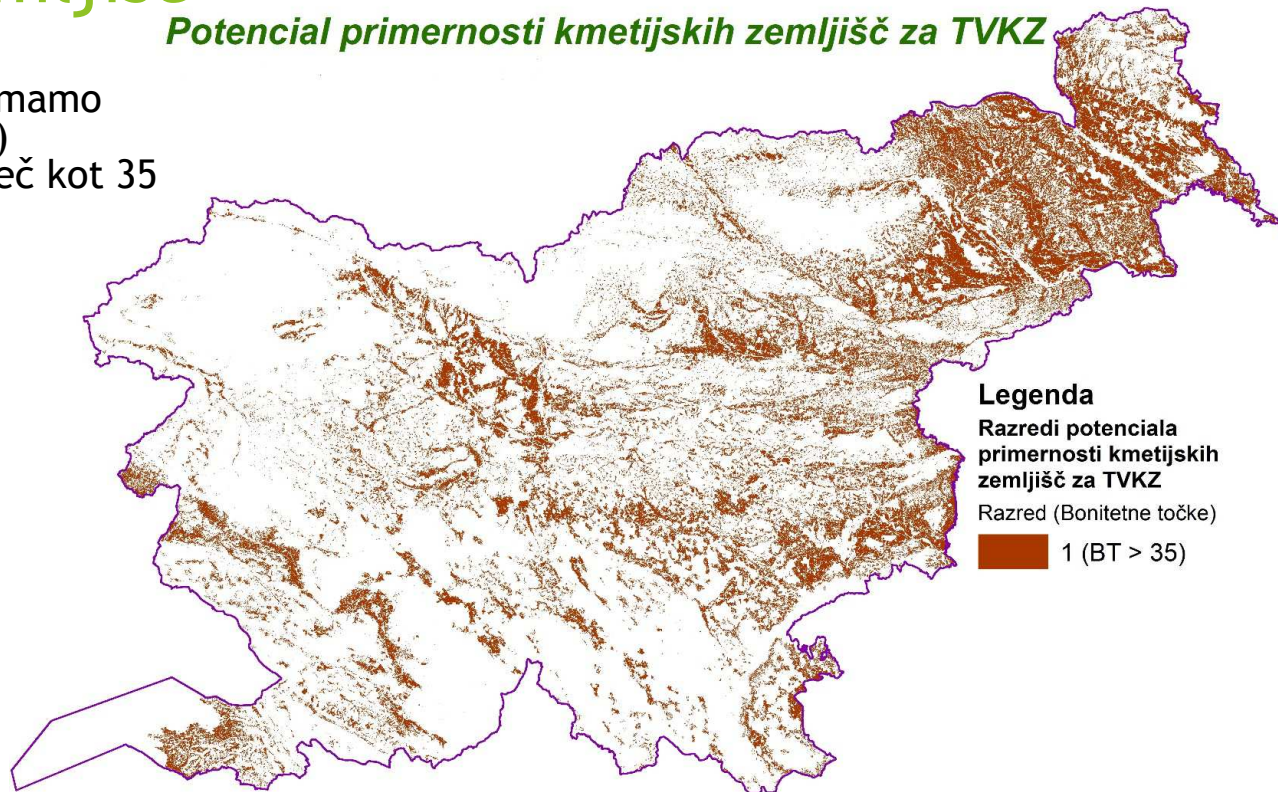
Slika: Stopnja samooskrbe z rastlinskimi pridelki (%); 2009 - 2014

- Ukrepi: Novi tehnološki pristopi, ki bi povečali obseg pridelave ob hkratni krepitvi konkurenčnosti slovenskih pridelovalcev.
- Kazalniki za preverjanje uspešnosti: obseg samooskrbe.

2) Trajno varovanje najkakovostnejših kmetijskih zemljišč

Potencial primernosti kmetijskih zemljišč za TVKZ

- Stanje: v Sloveniji imamo 549 263 ha (27,09 %) zemljišč, ki imajo več kot 35 bonitetnih točk.

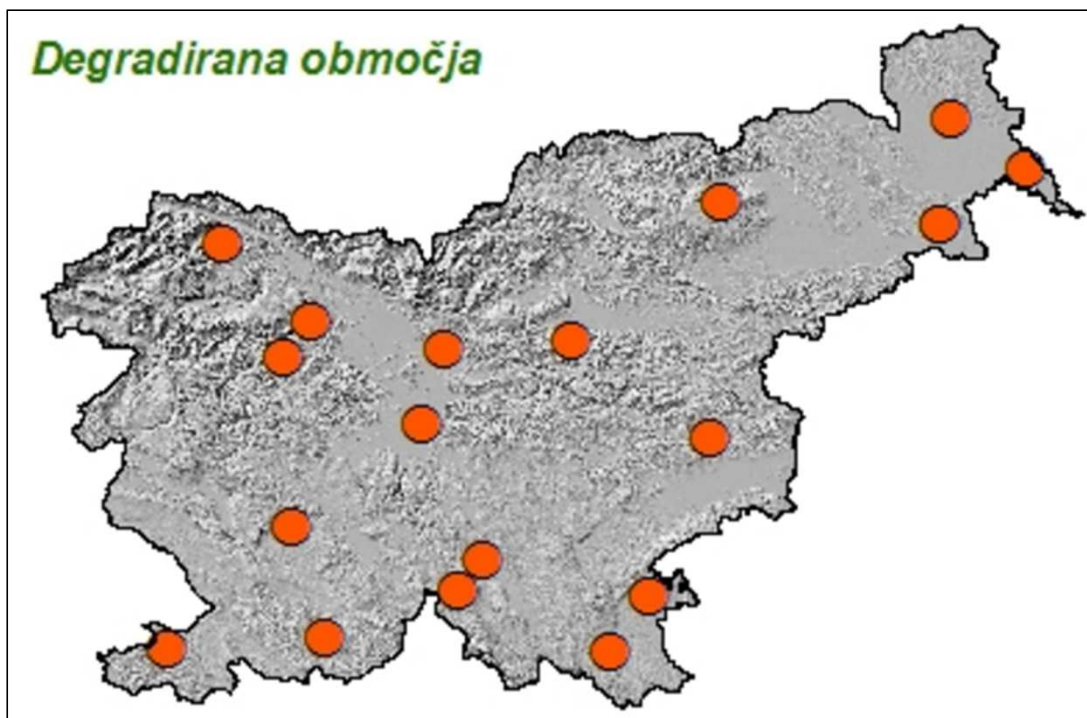

- Ukrepi: Ureditev zakonodaje in s tem varovanje **NAJKAKOVOSTNEJŠIH** kmetijskih zemljišč (najkakovostnejša in srednje kakovostna kmetijska zemljišča) v obsegu, ki ga bo podala strokovna študija.
- Kazalniki za preverjanje uspešnosti: obseg trajno varovanih kmetijskih zemljišč (ha).

3) Raba degradiranih območij

- Stanje: Skupna površina evidentiranih degradiranih območij meri 979 ha (evidentiranih 194 degradiranih območij).

- Ukrepi: Sprememba zakonodaje v smeri najugodnejše gradnje na degradiranih območjih (poselitev in gradnja rastlinjakov).
- Kazalniki za preverjanje uspešnosti: obseg degradiranih območij (zmanjševanje) (ha).

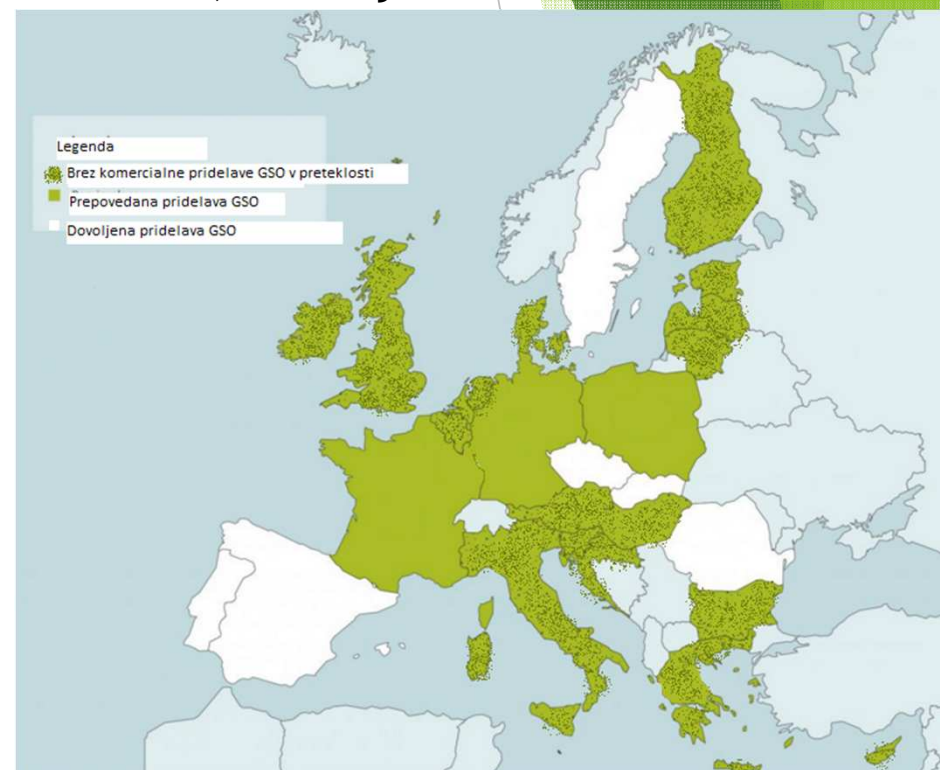
4) Povečanje konkurenčnosti pridelave slovenskih kmetov z uvedbo konkurenčnejših tehnologij

a) PRIDELAVA IN PREDELAVA GENSKO SPREMENJENIH (GS) RASTLIN

- Stanje: Odklonilen odnos do GS rastlin, prepovedana pridelava GS rastlin, a dovoljen uvoz za krmo in prehrano.
- Ukrep: Zakonsko omogočena **PRIDELAVA TER PREDELAVA GS RASTLIN V SLOVENIJI**.
- Kazalniki za preverjanje uspešnosti: obseg površin (ha) GS rastlinami.

Preglednica: Pridelava GS rastlin v Evropi med letoma 2007 in 2013 v ha

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Španija	75.148	79.269	76.057	76.575	97.325	116.306	136.962
Francija	21.147	/	/	/	/	/	/
Češka	5.000	8.380	6.480	4.680	5.090	3.080	2.800
Portugalska	4.500	4.851	5.094	4.868	7.723	9.278	8.171
Nemčija	2.685	3.171	/	/	/	/	/
Slovaška	900	1.900	857	1.248	760	189	100
Romunija	350	7.146	3.244	822	588	217	834
Poljska	320	3.000	3.000	3.000	3.900	4.000	/
Skupaj GSO koruza	110.050	107.717	94.750	91.193	115.386	133.679	148.867

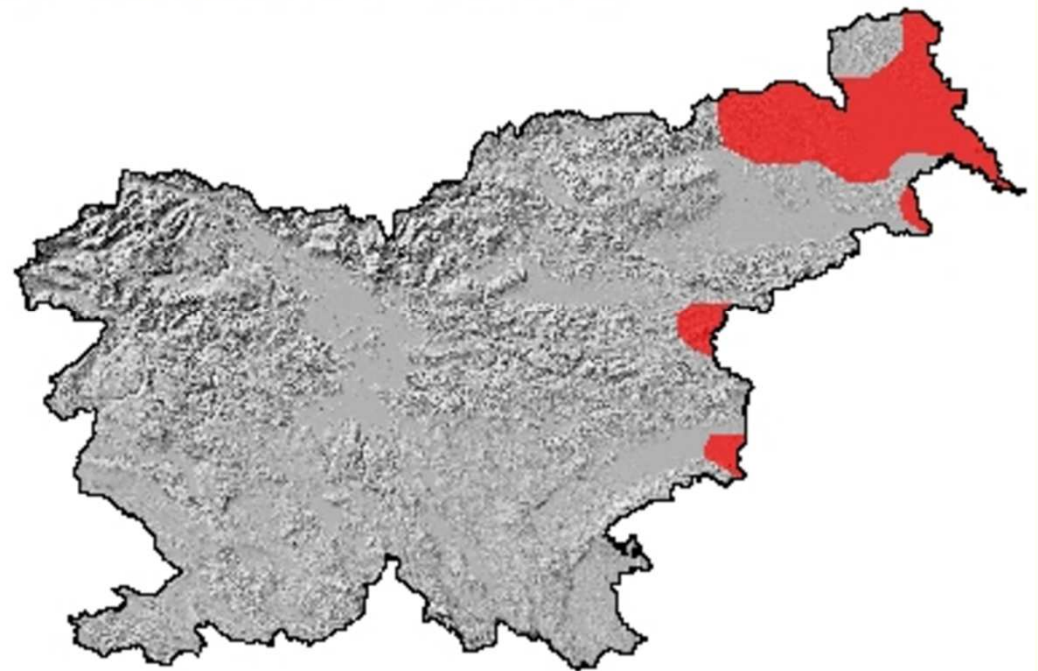
Slika: Stanje pridelave GS rastlin v EU leta 2013

4) Povečanje konkurenčnosti pridelave slovenskih kmetov z uvedbo konkurenčnejših tehnologij

b) RABA GEOTERMALNE ENERGIJE ZA OGREVANJE RASTLINJAKOV

- ▶ Stanje: v Sloveniji 139 ha rastlinjakov, od tega geotermalno energijo koristi 9,5 ha rastlinjakov (Cvetje Čatež, Tešanovci pri Moravskih Toplicah-paradižnik Lušt, Ocean Orchids).
- ▶ Ukrepi: Dodelitev subvencij za gradnjo **RASTLINJAKOV** na območjih, kjer je možna **raba geotermalne energije**.
- ▶ Kazalniki za preverjanje uspešnosti: Število rastlinjakov, ogrevanih z geotermalno energijo.

Območja geotermalne energije

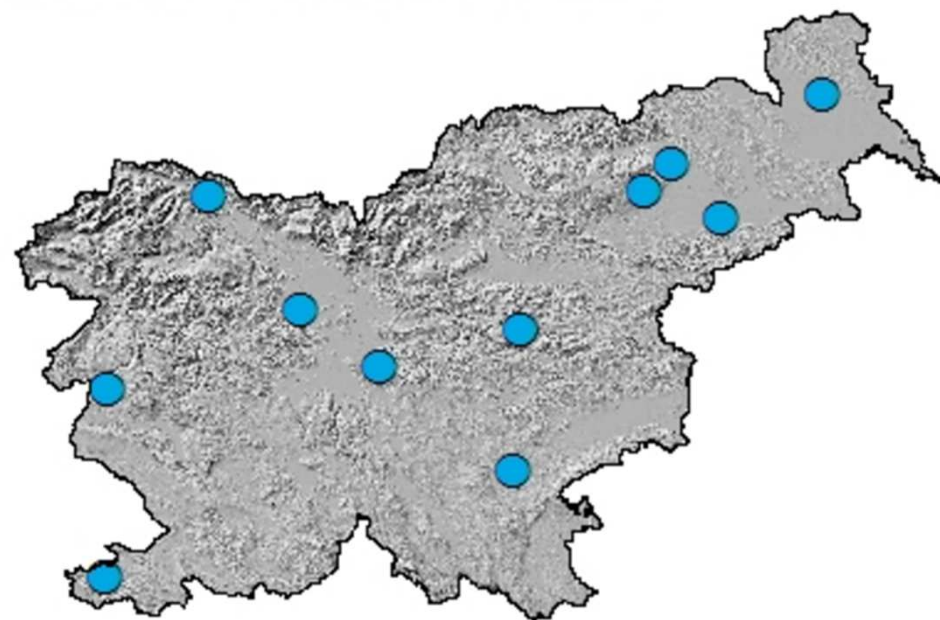

4) Povečanje konkurenčnosti pridelave slovenskih kmetov z uvedbo konkurenčnejših tehnologij

c) UČINKOVITA RABA ODVEČNE ENERGIJE PRI HLAJENJU RAČUNALNIŠKIH STREŽNIKOV ZA OGREVANJE RASTLINJAKOV

- ▶ Stanje: Rabe odvečne energije pri hlajenju računalniških strežnikov za ogrevanje rastlinjakov v Sloveniji ni.
- ▶ Ukrepi: Denarna pomoč s katero bi spodbudili rabo odvečne energije za ogrevanje rastlinjakov.
- ▶ Kazalniki za preverjanje uspešnosti: Število rastlinjakov, ogrevanih z odvečno energijo.

Območja računalniških strežnikov

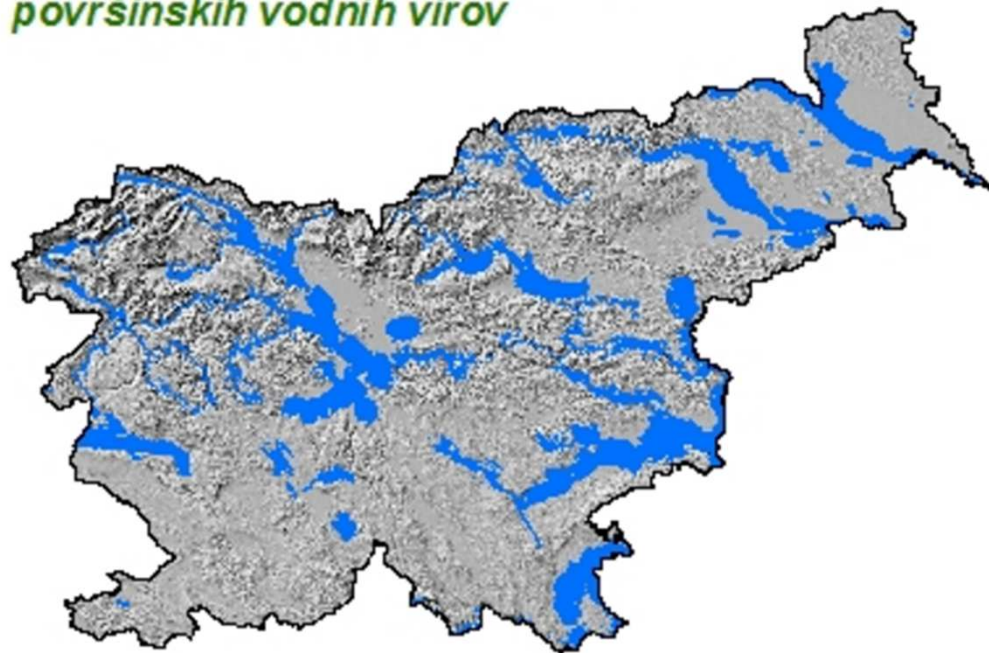

4) Povečanje konkurenčnosti pridelave slovenskih kmetov z uvedbo konkurenčnejših tehnologij

d) IZKORIŠČANJE VODNIH VIROV ZA VZPOSTAVITEV FUNKCIONALNIH NAMAKALNIH SISTEMOV (NS)

- ▶ Stanje: 7511 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (1,62 %) je opremljenih z NS. Za namakanje je primernih 120 000 ha KZU.
- ▶ Ukrepi: Administrativna podpora pri gradnji namakalnih sistemov.
- ▶ Kazalniki za preverjanje uspešnosti: Povečevanje obsega namakanih kmetijskih površin (ha).

Območja najbolj razpoložljivih površinskih vodnih virov

4) Povečanje konkurenčnosti pridelave slovenskih kmetov z uvedbo konkurenčnejših tehnologij

e) UVEDBA PRECIZNEGA KMETIJSTVA

- ▶ Stanje: V Sloveniji ga ni.
- ▶ Ukrepi: Spodbujanje preciznega kmetovanja s subvencijami.
- ▶ Kazalnik za preverjanje uspešnosti: število kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s preciznim kmetijstvom.

Slika: Dron - brezpilotno letalo pri škropljenju

5) Uvedba obveznega predmeta kmetijstvo v osnovne šole in izobraževanje “starejših generacij“

- ▶ Stanje: Predmet kmetijstvo v osnovnih šolah je samo izbirne narave, v letu 2014 je predmet obiskovalo 173 učencev na desetih OŠ.
- ▶ Ukrepi: Uvedba **OBVEZNEGA PREDMETA KMETIJSTVO** v OŠ in izobraževanje “starejših generacij“.
- ▶ Kazalnika za preverjanje uspešnosti: Uveden predmet v OŠ, število učencev z vpisanim predmetom, število izvedenih izobraževanj za starejše generacije.

Viri

- ▶ Bohanec B., Alkalaj M. 2015. Kaj je res o GSO. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Katedra za genetiko, biotehnologijo, statistiko in žlahtnjenje rastlin: 44 str.
- ▶ Cvejić R., Tratnik M., Pintar M. 2013. Raba velikih namakalnih sistemov ter potrebe po celostnih pridobitvah. 24. Mišičev vodarski dan 2013, Maribor, 4. december 2013. Maribor, Vodno gospodarski biro: 149-157
- ▶ Germšek B. 2014. Zakaj je kmetijska tehnologija naslednja velika stvar. Maribor, Novice iz kmetijstva in biosistemskega inženirstva. <http://www.germsek.com/zakaj-je-kmetijska-tehnologija-naslednja-velika-stvar/> (februar, 2016)
- ▶ Horvat D. 2010. Značilnosti geotermalne energije v občini Moravske Toplice: diplomsko delo, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za Geografijo: 62 str.
- ▶ Janoš Z. 2013. Slovenija mora razširiti velike namakalne sisteme. Ljubljana, Delo. <http://www.delo.si/novice/slovenija/slovenija-mora-razsiriti-velike-namakalne-sisteme.html> (december, 2015)
- ▶ Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/kmetijski_trgi/sadje_in_zelenjava/ (december, 2015)
- ▶ SI-Stat podatkovni portal, Statistični Urad RS (december, 2015)
- ▶ Statistični urad Republike Slovenija. <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5591&idp=11&headerbar=9> (december, 2015)
- ▶ Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano. www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.../mladi_kmetje_v_sloveniji.docx (december, 2015)
- ▶ Zadrúžna zveza Slovenije http://www.zadrúzna-zveza.si/index.php?option=com_content&task=view&id=3&Itemid=4
- ▶ Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2020 in program ukrepov za izvedbo načrtov razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2020. 2015. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS. <http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/osnutki/2015/Nacrtnamakanjajuni2015.pdf> (december, 2015)
- ▶ Poročilo o prostorskem razvoju. 2015. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor RS, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja. http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostorski_razvoj/proocilo_o_prostorskem_razvoju.pdf (januar, 2016)
- ▶ Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2013. 2014. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/ZP_2013_splosno_priloge.pdf (januar, 2016)
- ▶ Primer dobre prakse. 2015. Dobrovnik, Pemures. <http://www.pemures.com/cms/images/downloads/BestPractice-GeothermieSlowenien.pdf> (januar, 2016)